КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.4

І. М. Гонак
аспірант кафедри міжнародної економіки
Тернопільського національного економічного університету

ВПЛИВ ІМПЕРАТИВНОГО МАНДАТА НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ НА БАЛАНС ГІЛОК ВЛАДИ В УКРАЇНІ

«Імперативний мандат» здійснює величезний вплив на діяльність законодавчої, а через неї й на виконавчу та судову гілки влади, що вимагає більш ґрунтовного дослідження аспектів його впливу.

Цю проблему вивчали такі науковці, як В. Кириченко [6], В. Пилипенко [7], О. Підопригора [8], Т. Радь [9], М. Сидоржевський [10], О. Скакун [11], Р. Циппеліус [12], Ю. Шемчушенко [13], В. Шаповал [14], проте тема вимагає продовження поглибленого вивчення національних особливостей функціонування й дії «імперативного мандата».

Метою статті є вивчення історичного досвіду використання імперативного мандата народного депутата й аналіз впливу імперативного мандата на діяльність Верховної Ради України.

Владні структури у великому суспільстві є неминучими. Не тільки в державі, а й у містах, релігійних громадах, торговельних фірмах, профспілкових об'єднаннях та інших об'єднаннях за інтересами були поділені функції й разом із ними виконавчі повноваження: на підставі особливих здібностей, особистої наполегливості, харизми, а також успадкованої або набутої маєтності. Це призводило, за «жорстким законом олігархії», в усіх великих об'єднаннях до створення владних структур [12, с. 213].

Якщо таке є неминучим, то виникає завдання правильно організувати владу в спільнотах: відповідно, розподілити, збалансувати й, де це можливо, пов'язати зі згодою та контролем більшості членів об'єднання регулятивні повноваження, можливості впливу та право контролю. Проблеми такого роду постають не тільки в державі. Навіть у корпоративному праві у відповідному структуруванні правових повноважень правління, наглядової ради й загальних зборів відображено певну концепцію поділу відповідної підприємницької влади на управлінські компетенції та право контролю. Регулювання можливостей є також інструментом регулювання влади [12, с. 213].

За визначенням П. Рабіновича, державна влада – вид публічної політичної влади, що здійснюється державою та її органами, здатність держави підпорядковувати своїй волі поведінку людей і діяльність об'єднань, що знаходяться на її території. Іншими словами, державна влада – це влада такої організації домінуючої частини населення, яка (організація), забезпечуючи цілісність і безпеку суспільства, здійснюючи керівництво ним в інтересах цієї його частини, організовує задоволення загальносоціальних потреб [14, с. 85].

На нашу думку, державна влада – це спосіб самоорганізації людської спільноти для забезпечення умов життєдіяльності й розвитку людини, її прав і свобод, заснованої на розподілі функцій управління та виконання між різними групами осіб із різними інтересами і прагненнями.

Влада завжди передбачає взаємодію її агентів, що ґрунтується на підлеглості одного іншому. Якщо така підлеглість відсутня, тоді немає й влади. Ця властивість (взаємодія) є характерною для визначення структури влади. Її основні елементи: а) суб'єкт – особа або орган (організація), наділені правом розпорядження; б) об'єкт – особа або орган (організація), до яких звернене розпорядження та які зобов'язані його виконувати; в) правові й інші умови та засоби взаємодії суб'єктів і об'єктів; г) власне процес взаємодії суб'єктів і об'єктів влади [13, с. 490].

Виділяють два головні методи реалізації влади:

1) шляхом переконання та свідомого виконання розпоряджень (команд) відповідними об'єктами (цей метод є пріоритетним: він дає можливість витрачати менше зусиль і засобів для досягнення мети влади);

2) шляхом примусу, тобто спираючись на силу, фізичний вплив. Функції примусу виконують армія, поліція (міліція), суди, прокуратура, інститут юридичної відповідальності тощо. Цей метод застосовується тоді, коли владні розпорядження не виконуються в добровільному порядку [13, с. 490].

Важливим є правильне співвідношення вказаних методів у процесі реалізації владних повно-

© І. М. Гонак, 2016

важень. Влада, що спирається тільки на силу, не відповідає вимогам сучасної демократії.

Як зазначає Ю. Шемчушенко, за функціями визначено основні види влади – законодавчу, виконавчу й судову [13, с. 490].

Одним із основних принципів демократії є поділ влади.

Поділ влади означає взаємозалежність і взаємне обмеження різних гілок влади: законодавчої, виконавчої, судової, що слугує перешкодою для перетворення влади на засіб придушення свободи й рівності [11, с. 152].

Принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову має давню європейську історію, традиційно пов'язується з ім'ям французького вченого Ш.-Л. Монтеск'є (1689–1755). Особливість його поділу на «три влади» полягає в тому, що кожна з них оголошувалася самостійною й незалежною. Тим самим виключається узурпація влади будь-якою особою або окремим органом влади. Уже в підході до принципу поділу влади Ш.-Л. Монтеск'є містилися засади стримування їх одна одною, що згодом у США під час створення Конституції 1787 року було названо системою «стримувань і противаг» [11, с. 96].

В українській історії ще задовго до Ш.-Л. Монтеск'є мали місце спроби («Пакти і Конституції» Пилипа Орлика, 1710 рік) створити конституційний проект незалежної України з урахуванням принципу поділу влади, їх єдності і взаємодії: законодавча влада – Генеральна Рада, що обирається; виконавча влада – гетьман, генеральна старшина та обрані представники від кожного полку; судова влада. «Пакти і Конституції» Пилипа Орлика, написані під впливом західноєвропейського парламентаризму, заклали засадні принципи республіканської форми державного правління [11, с. 96].

Принцип поділу влади складається із системи вимог: поділ функцій і повноважень (компетенції) між державними органами відповідно до вимог поділу праці; закріплення певної самостійності кожного органу влади під час здійснення своїх повноважень, недопустимість втручання в прерогативи один одного і їх злиття; наділення кожного органу можливістю протиставляти свою думку рішенню іншого органу й виключення зосередження всієї повноти влади в одній із гілок; наявність в органів влади взаємного контролю дій один одного та неможливість зміни компетенції органів держави поза конституційним шляхом [11, с. 96].

Принцип поділу влади доповнюється системою «стримувань і противаг». Зазначена система допускає конкуренцію різних органів влади, наявність засобів для їх взаємного стримування й підтримування відносної рівноваги сил. «Стримування» і «противаги», з одного боку, сприяють співробітництву та взаємному пристосуванню органів влади, а з іншого – створюють потенціал для конфліктів, які найчастіше вирішуються шляхом переговорів, угод і компромісів [11, с. 100].

Суб'єктами системи стримувань і противаг, за Конституцією України, є Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України і Верховний Суд України. Ця система виражається насамперед через повноваження цих органів, що включають суворо визначені взаємні обмеження [11, с. 100].

У Конституції України передбачено такі інститути системи «стримувань і противаг»: право «вето» Президента України на законопроект, прийнятий Верховною Радою України, згідно з п. 30 ст. 106 Конституції України; імпічмент Президента України з боку Верховної Ради України, що призводить до його усунення з поста, згідно з п. 10 ст. 85 і ст. 111 Конституції України; прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінету Міністрів України, яка має наслідком його відставку, згідно зі ст. 87 Конституції України; участь Верховної Ради України у формуванні Конституційного Суду України (призначення третини складу), згідно з п. 26 ст. 85 Конституції України; контроль Конституційного Суду за відповідністю Конституції України законів та інших правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, згідно зі ст. 150 Конституції України; парламентський контроль Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (омбудсманом) за дотриманням конституційних прав і свобод людини, згідно з п. 17 ст. 85 Конституції України; участь з'їзду суддів України у формуванні Конституційного Суду України (призначення третини складу), згідно зі ст. 148 Конституції України; участь Президента України у формуванні Конституційного Суду України (призначення третини складу), згідно з п. 23 ст. 106 Конституції України [1].

Розмежування законодавчої, виконавчої й судової влади є поділом державної влади по горизонталі. По вертикалі влада розподіляється між усіма органами та посадовими особами, що належать до тієї чи іншої гілки влади [11, с. 100].

У державі найважливішою є робота законодавчої гілки влади: прийняті Парламентом країни закони є обов'язковими до виконання всіма суб'єктами державного механізму. Ефективність роботи Верховної Ради України має чи не найважливіше значення в країні. Тому професіоналізм, компетенція, обов'язок, совість депутата і свобода в прийнятті кожного окремого рішення мають надзвичайно велике значення для депутата найвищого законодавчого органу держави та держави загалом.

У більшості країн члени парламенту є професійними парламентарями й мають вільний мандат. Тобто вони вважаються представниками

всього виборчого корпусу, а не представниками окремої групи виборців. Члени парламенту не пов'язані юридичними зобов'язаннями щодо своїх виборців і не можуть бути ними достроково відкликані. Вільний мандат надає діяльності члена парламенту політичного характеру, забезпечує для нього можливості займатися тими справами, які зараховані до компетенції парламенту як загальнонаціонального представницького органу влади, а не зводить цю діяльність до рівня роботи уповноваженого з місцевих справ. Такий характер депутатського мандата зафіксовано в конституціях багатьох країн. Наприклад, у п. 1 ст. 67 Конституції Республіки Болгарія 1991 р. визначено, що «народні представники представляють не тільки своїх виборців, а й увесь народ»; у п. 3 ст. 152 Конституції Португальської Республіки 1976 р. зазначено, що «депутати представляють всю країну, а не округи, від яких вони обрані»; у ст. 50 Конституції Великого Герцогства Люксембург 1868 р. – «депутати голосують незалежно від своїх виборців, керуючись тільки загальними інтересами Великого Герцогства»; у ст. 43 Конституції Японії 1946 р. – «обидві палати складаються з виборних членів, що представляють увесь народ»; у п. 1 ст. 38 Основного Закону ФРН 1949 р. – «депутати Бундестагу ФРН … є представниками всього народу, не пов'язані наказами чи дорученнями й підлеглі лише своїй совісті»; у ст. 56 Конституції Королівства Данія 1953 р. – «депутати Фолькетингу керуються у своїй діяльності тільки своєю совістю, а не якими-небудь указівками своїх виборців»; у ст. 14 Конституції Латвійської Республіки 1922 р. в редакції 1998 р. проголошено, що «виборці не можуть відкликати окремих членів Сейму». Однак вільний мандат не означає абсолютної незалежності парламентаря. Депутат залежить від політичної партії, що підтримала його на виборах або за списком якої він був обраний до парламенту. У разі невиконання партійних настанов він може бути виключений із партії і фракції, наслідком чого стає зменшення його впливу в парламенті й шансів перемогти без партійної підтримки на наступних виборах [6, с. 153].

Антиподом (протилежністю) вільному мандату є імперативний мандат, який передбачає юридичну відповідальність члена парламенту перед виборцями, які його обрали. Імперативний мандат означає, що член парламенту пов'язаний наказами виборців і у своїй діяльності відповідальний перед ними. Зазначений мандат передбачає можливість дострокового відкликання членів парламенту, якщо вони не виконують наказів виборців або не виправдали їхньої довіри. Сьогодні імперативний мандат практично не використовується, про що говориться в основних законах низки країн. Наприклад, у ст. 67 Конституції Італійської Республіки 1947 р. визначено, що «кожний член Парламенту представляє націю й виконує свої функції без імперативного мандата»; у ч. 1 ст. 27 Конституції Французької Республіки 1958 р. зазначено, що «будь-який імперативний мандат недійсний»; у ч. 1 ст. 74 Конституції Республіки Хорватія 1990 р. в редакції 2000 р. проголошено, що «представники Хорватського сабору не мають мандата імперативного характеру»; в ч. 1 ст. 82 Конституції Республіки Словенія 1991 р. встановлено, що «депутати Скупщини є обраними представниками всього народу, які не мають імперативного мандата». Відсутність у членів парламенту імперативного мандата зовсім не означає, що між ними та їхніми безпосередніми виборцями не існує прямих зв'язків. Робота з виборцями в округах є одним із найважливіших видів діяльності парламентаріїв, від якої значною мірою залежить їх подальша парламентська кар'єра [6, с. 153].

Конституція України, прийнята 28 червня 1996 р., є одним із найдосконаліших конституційних законів у світі. Проте постійні суперечки щодо обсягу повноважень між Президентом України та Верховною Радою України, бажання Президента встановити контроль над діяльністю вищого законодавчого органу країни й недостатній контроль Парламенту України за діяльністю Уряду України зумовили прийняття 8 грудня 2004 р. Закону України «Про внесення змін до Конституції України». Політична реформа була покликана мінімізувати вплив Президента України на політичні процеси у Верховній Раді України та забезпечити ефективність функціонування українського парламенту в умовах трансформації економічного, соціального, правового й політичного поля в Україні. Проте прийняті поправки до Конституції України не змогли достатньо збалансувати діяльність гілок влади, забезпечивши ефективність діяльність «системи стримувань і противаг», і встановити ефективний баланс між ними.

Неефективність прийнятих змін до Конституції України пов'язана з тим, що разом із багатьма прогресивними й позитивними новаціями була прийнята норма щодо впровадження так званого «українського імперативного мандата» – норми, надто непередбачуваної за результатами своєї дії. У Конституції України конституційно-правова норма щодо запровадження «українського імперативного мандата» прописана в ст. 81 і звучить так: «Невходження народного депутата України, обраного від політичної партії (виборчого блоку політичних партій), до складу депутатської фракції цієї політичної партії (виборчого блоку політичних партій) або виходу народного депутата України із складу такої фракції» [1].

Імперативний мандат мав місце в країнах так званого соціалістичного табору. Сьогодні він зберігся в країнах, де конституційно закріплений або фактично визнаний демократичний центра-

лізм як принцип побудови державного механізму, або країнах відверто тоталітарних (і всі ці країни знаходяться поза межами Європи – В'єтнам, Корейська Народно-Демократична Республіка, Китайська Народна Республіка, Куба, Нігерія, Індія, Південна Африка, Російська Федерація). У деяких розвинутих демократичних країнах імперативний мандат визнано за членами (радниками) представницьких органів місцевого самоврядування – муніципалітетів [14, с. 665].

На думку В. Шаповала, імперативний мандат має два значення: 1) імперативний мандат – юридична форма взаємовідносин обраних членів представницького органу державної влади, керівного виборного органу політичної партії, обраних посадових осіб і тих, хто брав участь у виборах; 2) імперативний мандат – це тип депутатського мандата – функції члена парламенту, що випливає з його обрання й наділення повноваженнями (правами та обов'язками) у сфері державного управління [14, с. 664].

У сучасному конституційному праві імперативний мандат за формально-юридичною природою наближений до цивільно-правового договору доручення. До того сам термін «мандат» узято з римського цивільного права (лат. mandatum (договір, доручення) – контракт, за яким одна сторона (повірений, мандатарій) бере на себе обов'язки виконати безоплатно на користь іншої сторони (довірителя, манданта) певні дії [8, с. 403]). За феодалізму імперативний мандат був юридичною основою станового представництва: обрані члени (депутати) станово-представницьких установ (насамперед від так званого третього стану) зазвичай отримували від своїх виборців матеріальну винагороду за здійснення відповідного представництва. Водночас таке представництво було подібним до цивільно-правового не тільки за сутністю, а й за формою. Так, у Франції виборці вручали члену Генеральних штатів (станово-представницької установи) наказ. Депутат видавав розписку, що на певних умовах він погоджується прийняти на себе обов'язки їхнього представника. Приймаючи доручення, він присягав суворо виконувати наказ і в разі необхідності звертатися до своїх виборців із пропозицією дати йому додаткові повноваження. Після закінчення сесії Генеральних штатів депутат звітував перед виборцями про виконання наказу. У разі незадовільної діяльності депутата виборці могли достроково припинити доручення й відкликати його [14, с. 665].

У наш час імперативний мандат ґрунтується на прямій юридичній залежності депутата від виборців: депутат уважається представником не всього народу, а лише виборців округу, де він балотувався та був обраний. Депутат юридично відповідальний перед тими, хто його обрав. Передумовою такої відповідальності є наказ виборців. Депутат зобов'язаний звітувати перед своїми виборцями й може бути достроково відкликаний (позбавлений мандата) у разі невиконання або неналежного виконання наказу. Відкликання депутата зазвичай передбачене конституцією, а його порядок визначено законодавством [14, с. 665].

Імперативний мандат був характерний для радянської моделі побудови державного механізму. Саме такий мандат мали депутати рад усіх рівнів. У ст. 96 Конституції УРСР 1978 р. було записано: «Депутат зобов'язаний звітувати про свою роботу і роботу Ради перед виборцями, а також перед колективами та громадськими організаціями, які висунули його кандидатом у депутати. Депутат, який не виправдав довір'я виборців, може бути в будь-який час відкликаний за рішенням більшості виборців у встановленому законом порядку» [5].

Підсумовуючи вищесказане, ми погоджуємося з думкою Т. Радя, що в українських реаліях «імперативний мандат – це інститут правової та політичної відповідальності депутата за свою діяльність перед виборцями й партією та право відкликання депутата виборцями/партією, якщо він не виконує їхньої волі» [9].

Усе викладене вище дає розуміння процесів, які відбуваються в сучасній Україні. Норма про «український імперативний мандат» передбачає фактично не відповідальність перед виборцями, а більше «відповідальність і залежність» перед Президентом України та керівниками й спонсорами політичних проектів. Своєю дією ця норма нагадує навіть не стільки радянське минуле нашої держави чи європейську історію XVIII–XX ст., скільки глибоке середньовіччя, коли державою в Україні керував Гетьман і старшини, у Європі – Королі та герцоги, барони й духівництво, у Московії – Цар і бояри. Український політичний клас за чверть століття незалежності отримав уже свої родинні політичні династії, від соціально-економічних і політичних інтересів яких залежатиме доля країни та української нації, – сім'ї Порошенків (син Президента – депутат), Януковичів (син колишнього Президента також був депутатом), Балог (син Віктора Балоги – мер міста Мукачеве, а брати – депутати), і це нагадує за впливом і багатством сімейств середньовічні родини бояр, герцогів, баронів, князів та інших «привілейованих» верств населення.

Механізм використання можливостей впливу «українського імперативного мандата» відпрацьовується у 2016 році, хоча українське суспільство та міжнародна спільнота мали надію, що ця норма Конституції України не буде використовуватись узагалі. І механізм дії норми такий.

Урахувавши правову норму ст. 81 Конституції України про те, що депутат, вибраний за списком партії чи блоку, не має права виходу з фракції (у разі виходу з фракції він повинен складати із себе

повноваження депутата), у разі недотримання внутрішньофракційної дисципліни його можна виключити з фракції, ми отримуємо «ланцюжок» пов'язаних між собою подій: депутат не прислухався до керівництва фракції та проголосував усупереч його «рекомендаціям», так, як вимагала його совість, його в цьому випадку виключають із фракції, а отже, він втрачає крісло депутата в Парламенті Україні. Подібна практика була застосована щодо депутатів, обраних по списку Блоку Петра Порошенка до Верховної Ради України у 2014 р., – Єгора Фірсова та Миколу Томенка: після їх виходу з фракції керівництво Блоку Петра Порошенка скористалось відповідною нормою ст. 81 Конституції України, позбавило їх мандатів народних депутатів [10]. Ураховуючи «позитивний досвід», який отримали керівники політичних структур Парламенту України, наступним кроком, імовірно, стане спроба позбавлення депутатів мандата народного депутата України на підставі не добровільного виходу народного депутата України з фракції, за списками партії якої він обраний до Верховної Ради, а на підставі його примусового виключення за рішенням зборів фракції/партії/блоку чи керівництва фракції.

Отже, громадянин, який бажає стати депутатом, уже не зможе відстоювати свою думку або думку народу, а буде відстоювати «думку» керівництва партії та «прислухатись» до керівництва партії. Ми отримаємо повністю контрольований і ручний Парламент, який більше буде схожий на Верховну Раду УРСР, а не на Парламент України. Верховна Рада України «штампуватиме» закони й інші нормативно-правові акти, які їй «рекомендуватимуть» «згори» – Президент, керівники фракцій, спонсори політичних проектів. Верховна Рада України поступово деградуватиме як незалежна гілка влади та інститут влади, перетворюючись із суб'єкта на об'єкт політики. Принцип поділу влади буде порушено, і система «стримувань і противаг» усе частіше даватиме збій або взагалі не працюватиме. Через Парламент України виконавча гілка влади впливатиме й на судову гілку. Поступово, взявши під контроль законодавчу та судову гілки влади, Президент і «спонсори політичних проектів» зможуть узяти під свій контроль усю державну владу, фактично спираючись на силу, і встановити диктатуру за збереження всіх зовнішніх ознак демократичності політичного процесу.

Отже, якщо єдиним джерелом влади, за Конституцією України, є народ, то після реального застосування механізмів «українського імперативного мандата» у 2016 р. фактично джерелом влади стають «слуги народу» чи, що ще гірше, керівники «слуг народу» – олігархи, які фінансують партії, – та Президент України. А щоб потрапити у Верховну Раду й мати хоч якийсь вплив на прийняття рішень, а не перебувати на маргінесі політичного процесу, депутатам потрібно буде не служити народу, а прислужитися керівникам партій і Президенту України. Якщо раніше кандидат у депутати, щоб потрапити до Парламенту, виділяв гроші на будівництво дороги, лікарні чи будинку відпочинку для дітей та інвалідів, а після обрання депутатом намагався лобіювати інтереси народу загалом чи регіону, від якого був обраний, то тепер він ці гроші вкладатиме в передвиборчу компанію партії чи блоку, а про лікарні, дороги й будинки відпочинку можна буде забути.

Через двадцять п'ять років після того, як народ проголосував за свою Свободу й Незалежність, представники цього народу намагаються знищити свободу та вільнодумство, парламентаризм і вільне судочинство, використовуючи «імперативний мандат» як засіб упровадження «нового політичного кріпосного права».

Отже, «імперативний мандат», упроваджений політичною реформою 2004 р., є серйозною суспільно-політичною загрозою для українського народу, яку знову, скоріш за все, доведеться вирішувати за допомогою тиску суспільства на державну владу.

Підсумовуючи вищесказане, можна констатувати, що за умови збереження цієї норми в Конституції України та її використання на практиці отримаємо таку систему влади, при якій кілька лідерів політичних партій (осіб 5–15) повністю візьмуть під свій контроль великий бізнес і велику політику вже офіційно (у виборі пропорційної частини Верховної Ради лише за дозволу керівництва партії політик зможе пройти в Парламент за списками партій чи блоків), змусять депутатів-членів фракцій голосувати за «потрібного кандидата» на посади Прем'єр-міністра, Генерального прокурора, Голову Рахункової Палати чи інші важливі пости (і депутати-члени фракцій проголосують, інакше їх виженуть із фракції, а отже, і з Парламенту і приймуть до Верховної Ради України такого претендента зі списку, якого захочуть). Важко уявити собі, що воля народу буде замінена на волю півтора десятка осіб.

Для забезпечення принципу поділу влади та відновлення ефективності системи «стримувань і противаг», знівельованих прийняттям «українського імперативного мандата», потрібно прийняти такі зміни до Конституції й законів України:

– вилучити зі ст. 81 Конституції України слова «невходження народного депутата України, обраного від політичної партії (виборчого блоку політичних партій), до складу депутатської фракції цієї політичної партії (виборчого блоку політичних партій) або виходу народного депутата України із складу такої фракції» [1] як такі, що суперечать духу європейського конституціоналізму.

Експерти Венеціанської комісії вже неодноразово звертали увагу на недемократичну природу цієї норми, яка, по суті, перекреслює сам

статус народного депутата як повноважного представника суспільства. У висновку Венеціанської комісії від 10–11.06.2005, зазначено, що норма щодо імперативного мандата «надає політичним партіям право анулювати результати виборів. Це також може призвести до послаблення Верховної Ради через перешкоджання реалізації вільного і незалежного мандата народних депутатів, які можуть опинитись у ситуації, коли не зможуть дотримуватись власних переконань і водночас бути членами парламенту». Висновки Венеціанської комісії неодноразово було включено до резолюцій ПАРЄ щодо України, а їх утілення в життя є обов'язком України як члена Ради Європи [7];

– у ст. 78 Конституції України зазначити, що «кожен депутат Верховної Ради України представляє націю й виконує свої функції без імперативного мандата» й «будь-який імперативний мандат недійсний» (подібні норми наявні в Конституції Французької Республіки та Конституції Італійської Республіки). Це після скасування «українського імперативного мандата» убезпечить від прийняття норми про «імперативний мандат» поза тілом Конституції України (наприклад, просто Законом України, прийнятим простою більшістю голосів у 226 осіб у Верховній Раді України), і будь-яке рішення про повторне впровадження «імперативного мандата» можна буде визнати неконституційним і скасувати в судовому порядку;

– скасувати дію Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» щодо виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку партії у багатомандатному окрузі» як такого, що не відповідає волевиявленню громадян (голосували за одних кандидатів, а депутатами стали інші кандидати), не відповідає ст. 5 Конституції України, в якій зазначено, що «єдиним джерелом влади в Україні є народ» [1], а не партії чи її керівники, отже, будь-які маніпуляції з партійними списками після голосування є антиконституційними.

Прийняття запропонованих змін дасть змогу нівелювати негативний вплив «імперативного мандата» на Верховну Раду України, забезпечить підвищення ефективності впливу виборців на державну владу в Україні.

Література

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua.

2. Про внесення змін до Конституції України : Закон України від 08.12.2004 № 2222-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/.

3. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4061-17.

4. Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» щодо виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку партії у багатомандатному окрузі : Закон України від 16.02.2016 № 1006 VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1006-viii.

5. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки, прийнята на позачерговій сьомій сесії Верховної Ради Української РСР дев'ятого скликання 20 квітня 1978 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1978.html.

6. Кириченко В.М. Порівняльне конституційне право: модульний курс / В.М. Кириченко, О.М. Куракін. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.

7. Пилипенко В. Імперативний мандат: Чи є законним рішення щодо позбавлення повноважень Фірсова і Томенка? / В. Пилипенко // 112.ua. – 2016. – 30 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua.112.ua/mnenie/imperatyvnyi-mandat-chy-zakonnerishennia-pro-pozbavlennia-povnovazhen-firsova-i-tomenka-301534.html.

8. Підопригора О.А. Римське право : [підручник] / О.А. Підопригора, Є.О. Харитонов. – 2-ге вид. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 528 с.

9. Радь Т. Аналіз новели закону «Про місцеві вибори» щодо правових механізмів впровадження імперативного мандату / Т. Радь // Українська правда. – 2015. – 20 листопада. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravda.com.ua/articles/2015/11/20/7089469/.

10. Сидоржевський М. Імперативний мандат як загроза демократії / М. Сидоржевський // DW. – 29.03.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dw.com/uk/.

11. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : [підручник] / О.Ф. Скакун ; переклад з російської. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.

12. Циппеліус Р. Філософія права : [підручник] / Р. Циппеліус ; переклад з німецької. – К. : Тандем, 2000. – 300 с.

13. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редколегія : Ю.С. Шемчушенко (голова редколегії) та інші. – К. : Українська енциклопедія, 1998–2004. – Т. 1 : А–Г. – 1998. – 672 с.

14. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редколегія : Ю.С. Шемчушенко (голова редколегії) та інші. – К. : Українська енциклопедія, 1998–2004. – Т. 2 : Д – Й. – 1999. – 744 с.